

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 21. juuni 2022
(OR. en)

10437/22

AG 70
INST 245

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	21. juuni 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 404 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE EUROOPA TULEVIKU KONVERENTS Visioonist reaalsuseks

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 404 final.

Lisatud: COM(2022) 404 final

Brüssel, 17.6.2022
COM(2022) 404 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

**EUROOPA TULEVIKU KONVERENTS
Visioonist reaalsuseks**

„Minevikumälestused on alati aidanud kujundada Euroopa tulevikku. See on seda olulisem ajal, mil meie maailmajagu vapustavad taas koletud sündmused. Venemaa jõhkrad katsed muuta maailmakaarti ja kirjutada koguni ümber meie ajaloo kõige traagilisemad peatükid on tuletanud meile meelde ohu kaotada kontroll oma mineviku ja tuleviku üle. On tuletanud meelde, et elame igikestvas olevikus ja arvame, et kõik jääb nii, nagu alati. Et ei ole võimalik midagi paremini teha. Ja mis veelgi halvem: et kui ei muutu meie, ei muutu ka miski muu. Selline mõtteviis on väär! Sest seisak on tagasimineku.“

*President von der Leyen,
9. mai 2022, Euroopa tuleviku konverentsi lõputseremoonia*

1. SISSEJUHATUS

Ammu on öeldud, et Euroopa Liit liigub kiiremini ja kaugemale siis, kui ta on sunnitud seda tegema. Jean Monnet' sageli tsiteeritud ütlus, et liit „karastub kriisides ja on nende kriiside lahendamiseks tehtavate sammude summa“, on ELi ajaloos suures osas paika pidanud, eriti viimasel kahel aastal, mil oleme ühiselt silmitsi seisnud üleilmse pandeemia ja otse koduukse ees toimuva jõhkra agressioonisõjaga. Samal ajal on Euroopa kodanikud nõudnud üha enam muutusi ja reforme ning avaldanud soovi kujundada Euroopat omaenda näo järgi. Seepärast kutsus president von der Leyen oma 2019. aasta juuli poliitilistes suunistes korraldama Euroopa demokraatia tugevdamiseks Euroopa tulevikku käsitleva konverentsi ning lubas selle konverentsi tulemusi edasi arendada.

Euroopa tuleviku konverents, mis sai alguse 2021. aasta Euroopa päeval ja kestis ühe aasta, on olnud ainulaadne üleeuroopaline aruteludemokraatia väljendus – seni kõige suurem ja laialdasem sellelaadne protsess. Konverents tõi kokku igas vanuses, eri riikidest pärit ja eri taustaga inimesi, kellest paljud ei olnud kunagi Euroopa teemadega kokku puutunud ega tundnud Euroopa Liidu institutsioonilist struktuuri. Kõik osalejad jutustasid eri lugusid ja tutvustasid eri vaatenurki, kasutasid eri keeli ja neil oli erinev identiteet, ent üheskoos väljendasid nad oma ootusi Euroopa suhtes ja soovi kujundada välja ühine tulevikuvisioon.

Seejuures sai konverentsi käigus ja osalejate väljaütlemiste kaudu selgeks, et kodanike parem kaasamine nende elu mõjutavate poliitikameetmete kujundamisse on ühtaegu vajalik ja väärtuslik. Konverents aitas elavdada Euroopa mitmekihilise demokraatia toimimist ja tõi esile kõiki liidu inimesi hõlmava Euroopa avaliku ruumi potentsiaali. See ruum võimaldab inimestel osaleda nende jaoks kõige olulisemate küsimuste arutamises.

Nägime konverentsil, kuidas kodanikud ja institutsioonid, seadusandjad ja õigusvaldkonda mitte tundvad inimesed arutasid meie aja olulisi küsimusi ja pakkusid lahendusi Euroopa tuleviku jaoks olulistes valdkondades alates kliimamuutustest ja keskkonnast kuni digiteerimise ja demokraatia, tervise, sotsiaalse õigluse ja võrdsuse, majanduse ja julgeoleku, väärtuste ja kultuurini ning veelgi enam. Arutelude tulemusi kujundasid kahtlemata ka praegused sündmused, eelkõige üksteisele järgnenud kriisid, millega Euroopal on tulnud kahel viimasel aastal rinda pista. Kõiki teemasid arutades tuli ikka ja jälle jutuks COVID-19 pandeemia mõju meie tervisele ja majandusele. Venemaa provotseerimata ja õigustamatu sõda Ukrainas tõi aga teravalt esile vajaduse tugevdada Euroopa positsiooni maailmas ning Euroopa valmisolekut kaitsta rahu ja oma väärtusi, nagu ta on seda teinud juba üle 70 aasta.

Ehkki konverents andis tulemuseks suure hulga sisukaid ettepanekuid, sõltub selle edu kokkuvõttes muutustest, mis sellega kaasnevad. Selles vaimus kohustusid Euroopa

Komisjon, Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu oma 2021. aasta märtsikuu ühisdeklaratsioonis ettepanekutega edasi tegelema – igaüks oma pädevuse piires ja kooskõlas aluslepingutega. President von der Leyen osutas sellele kohustusele veel kord konverentsi lõputseremoonial 9. mail 2022.

Käesolev teatis on selle esimene samm. Teatises hinnatakse, mida on konverentsil esitatud ettepanekutega edasi tegelemiseks vaja, antakse ülevaade järgmistest sammudest ning käsitletakse seda, kuidas konverentsi tulemustest kõige paremini õppida ja osalusdemokraatia ELi poliitikasse ja õigusloomesse lõimida.

2. JÄRELMEETMED: ETTEPANEKUTEST TEGUDENI

Konverentsi ettepanekud, mis on esitatud Euroopa Parlamendi presidendile, nõukogu eesistujale ja Euroopa Komisjoni presidendile esitatud lõpparuandes, on kaugeleulatuvad, kõrgelennulised ja tulevikku suunatud. Need on põimitud üheksa laiemate teema ümber ning mõned kavandatud meetmed kattuvad üksteisega loomupäraselt.

Konverents: palju ettepanekuid, üks visioon

Ühe aasta jooksul visandati kodanike paneelarutelude ja veebis kogutud ideede põhjal 49 ettepanekut ja 326 konkreetset meetet¹ üheksal teemal:

- kliimamuutused ja keskkond;
- tervishoid;
- tugevam majandus, sotsiaalne õiglus ja töökohad;
- EL maailmas;
- väärtused ja õigused, õigusriik, julgeolek ja turvalisus;
- digiüleminek;
- Euroopa demokraatia;
- ränne;
- haridus, kultuur, noored ja sport.

Numbrite taga ja soovitude ridade vahel peitub visioon Euroopast, mis muudab inimeste igapäevaelu nii maal kui ka linnas kergemaks, tegeleb just praeguse põlvkonna probleemidega ja annab tulemusi seal, kus enamik inimesi seda kõige rohkem vajavad. Alates toidust, mida nad söövad kuni õhuni, mida nad hingavad, ja looduseni, mida nad naudivad. Alates juurdepääsust taskukohastele tervishoiuteenustele, haridusele ja eluasemele kuni selleni, et inimesed saavad tunda end koolis ja kodus ohutult ja turvaliselt.

Üldiselt kutsutakse ettepanekutes Euroopat keskenduma sotsiaalkaitse ja õigluse tagamisele ning kaitsma samal ajal oma väärtusi ja õigusriiki. Neis rõhutatakse, et Euroopa peab ühendama oma tugevuse ja mitmekesisuse tulemaks toime meie põlvkonna olulisemate ülesannete ja probleemidega, mille hulgas on pandeemia ja sõda, rohe- ja digipööre ning demograafilised muutused. Lõpetuseks korraldatakse eri valdkondades läbiva

¹ Vt lõpparuanne konverentsi platvormil.

teemana ikka ja jälle Euroopa vajadust olla sõltumatum ja võimeline end ise paremini varustama sellistes elutähtsates sektorites nagu energia, kestlikud toiduained, materjalid ja ravimid, digitaalsed kiibid ja keskkonnahoidlik tehnoloogia, küberturvalisus ning kaitse ja julgeolek. Kokkuvõttes kutsutakse konverentsil ette pandud meetmetega Euroopat aktiivsemalt tegutsema neis valdkondades, mis on inimestele kas ühiselt või isiklikult tähtsad.

Ettepanekute hindamine

Selleks et konverentsil esitatud ettepanekutega kõige läbipaistvamalt ja vahetumalt edasi tegeleda, on vaja esmalt analüüsida, mida on nende rakendamiseks tarvis. **Ettepanekute usaldusväärseks hindamiseks on oluline järgida täpselt iga ettepaneku mõtet ja sõnastust ilma seda ümber tõlgendamata või sellest sobivat välja sõelumata.** Sellisel kujul on need esitatud ka käesoleva teatise lisa. 49 ettepanekut on jagatud konverentsil välja valitud teemavaldkondadesse ning komisjoni hinnang on esitatud eraldi iga valdkonna kohta.

Lisa sisaldab nelja kategooriat meetmeid, mida ettepanekute suhtes võetakse: juba vastu võetud meetmed, mis aitavad täita ettepanekute eesmärgi; meetmed, mis tuleb Euroopa Parlamendil ja nõukogul veel vastu võtta; kavandatavad meetmed esitatud ideede elluviimiseks, võttes arvesse konverentsil tehtud uusi ettepanekuid, ning ettepanekutel põhinevad uued algatused või töövaldkonnad, mis kuuluvad komisjoni pädevusse.

Esimese kategooria meetmeid juba võetakse komisjoni rakendatavate ja ettepanekute eesmärgi vahetult täita aitavate algatuste raames. Sellesse kategooriasse võib kuuluda näiteks Euroopa kliimamäärus ehk õigusakt, millega on jõustatud ELi kliimaeesmärgi sisaldavad õigusnormid. Või digiteenuste õigusakt, millega tagatakse, et internetikeskkond on jätkuvalt turvaline, seal säilib väljendusvabadus ning digiettevõtjate võimalused on kaitstud. Samuti kuulub sellesse kategooriasse ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuse (HERA) asutamine, et aidata Euroopal paremini valmistuda piiriülesteks terviseohtudeks ja neile ohtudele paremini reageerida. Või siis ajaloolise tähtsusega kokkulepped, mis on saavutatud miinimumpalkade ja naissoost juhatuseliikmete suhtes. Lisaks sisaldab see konkreetseid algatusi Euroopa rahvusvaheliste partnerluste ja üleilmse rolli tugevdamiseks, näiteks strateegia „Global Gateway“ kaudu, mille alusel investeeritakse kogu maailmas arukasse, puhtasse ja turvalisse taristusse, lähtudes ELi väärtustest.

Teise kategooria meetmete kohta on komisjon oma ettepaneku teinud ja kaasseadusandjad parajasti tegelevad nendega. Mõnel juhul aitab konverentsi ettepanek õigusloomet kiirendada, näiteks võib see hoogustada tööd uue rände- ja varjupaigaleppe, tehisintellekti käsitleva õigusakti või algatustega, mille eesmärk on tugevdada ringmajandust sellistes valdkondades nagu akud või kestlikud tooted. Samuti kuuluvad sellesse kategooriasse ettepanekud, mis on tehtud paketi „Eesmärk 55“ raames ning mis on äärmiselt vajalikud Euroopa kliimaeesmärkide saavutamiseks ja energiasõltuvuse vähendamiseks. Lisaks sellele kuulub siia algatus suurendada ELi vastupanuvõimet ja tehnoloogilist suveräänsust selliste meetmete kaudu nagu kiibimäärus.

Kolmas kategooria sisaldab küsimusi, mille kohta komisjonil on kavas ettepanekuid teha, võttes arvesse konverentsil antud soovitusi. Siia kuuluvad meediavabaduse õigusakt, mille eesmärk on kindlustada meedia mitmekesisus ja sõltumatus ELi siseturul, seadusandlik ettepanek kaksikülemineku jaoks otsustava tähtsusega toorainete tarnete

tugevdamiseks ja uus Euroopa innovatsioonikava. Samuti kuulub siia õigusraamistik, millega on kavas kiirendada ja hõlbustada üleminekut kestlikele toidusüsteemidele. Eelolevatel nädalatel ja kuudel esitab komisjon ka ettepanekud, millega reageeritakse konkreetselt mõnele konverentsil tehtud ettepanekule, kas siis looduse taastamise või sunniviisilise tööga valmistatud toodete ELi turule toomise keelustamise kohta.

Neljandas kategoorias on meetmed, mille kohta tehti konverentsil ettepanekud, mis olid kas osaliselt või täiesti uued ja mille kohta komisjon peab nüüd omakorda esitama uued algatused või ettepanekud. Valdkondadest, milles pandi konverentsil ette uued töösuunad, võib nimetada vaimse tervise probleemide paremat tundmist, millega kaasnevad ettepanekud selliste probleemidega kogu Euroopas paremini tegeleda. Muud soovitusel keskenduvad toiduga ja toitumisalase kindlustatuse küsimustele ning toodete keskkonnajalajälge ja loomade heaolu käsitleva jälgitava teabe parandamisele. Kavast on välja töötada ka kooskõlastatud Euroopa lähenemisviis pimevõrgu jälgimisele ning teha ettepanek keskenduda tugevamini krüptovääringu kaevandamisele.

Järeelmeetmete põhimõtted

Hindamine näitab kätte selge suuna ja aitab määrata kindlaks valdkonnad, milles komisjon peab ettepaneku tegema. Komisjon reageerib **võimalikult pragmaatilisel viisil**, kas õigusaktide või muude meetmete abil. Ta kasutab täiel määral ära oma aluslepingutest tuleneva algatusõiguse ning pöörab seejuures nõuetekohast tähelepanu subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele ning parema õigusloome nõuetele. Seda tehes hindab ta olemasolevate poliitikavalikute võimalikku mõju, tagab, et ei teki negatiivseid tagajärgi, ning uurib, millisel tasandil on kõige tõhusam otsuseid langetada.

Samuti tuleb märkida, et leidub ka palju valdkondi, milles komisjonil tuleb võtta **mitteseadusandlikke meetmeid**, kas siis sellepärast, et tal on neis piiratud seadusandlikud volitused, või sellepärast, et see on parim võimalus saavutada soovitud tulemus. Kõik ettepanekud ei kuulu ka komisjoni pädevusse. Mõnega neist saavad paremini tegeleda hoopis muud ELi institutsioonid, liikmesriigid või kohalikud ja piirkondlikud ametiasutused.

Esimesed uued ettepanekud tehakse teatavaks 2022. aasta septembris president von der Leyeni **kõnes olukorrast Euroopa Liidus** ning selle juurde kuuluvas kavatsusavalduses. Need ettepanekud lisatakse komisjoni 2023. aasta tööprogrammi. Mõni neist peaks kaasatama ka ELi institutsioonide vahel kokku lepitud ühistesse seadusandlikesse prioriteetidesse ja komisjoni tulevastesse tööprogrammidesse.

Aluslepingud: kasutame maksimaalselt ära olemasolevad võimalused ja teeme vajaduse korral muudatusi

Konverentsil esitatud ettepanekute edasi arendamisel **ei tohiks vastastikku välistada ühelt poolt uusi reforme ja poliitikapõhimõtteid ning teiselt poolt aluslepingute muutmise üle peetavaid arutelusid**. Aluslepingute muutmine ei tohiks olla eesmärk omaette. Suure enamiku meetmete võtmiseks on võimalik ja vajalik palju teha ka kehtivate lepingute alusel. ELi aluslepingud on samasugune elujõuline vahend nagu liikmesriikide põhiseadused. ELi institutsioonid ja liikmesriigid on leppinud kokku kasutada komisjoni praeguse koosseisu ametiaja jooksul täielikult ära ELi aluslepingute potentsiaal – nii miljardite vaktsiinidooside hankimisel Euroopa kodanike jaoks kui ka tulevikumajanduse projekti käimalükkamisel

taasterahastu „NextGenerationEU“ kaudu. Selle aja jooksul on EL võtnud ka nõuks teha auahneid ja õiguslikult siduvaid samme kliimaneutraalsuse suunas, kujundanud ümber digimaailma mängureeglid ja toetanud erakorralise tööhõivetoetuse rahastust (TERA) väikeettevõtjaid, et nad saaksid säilitada oma töötajad. Kõik need meetmed on olnud võimalikud seetõttu, et institutsioonid on töötanud käsikäes ja näidanud poliitilist tahet pakilistele probleemidele reageerida.

Kehtivad aluslepingud kätkevad ka seni kasutamata potentsiaali, mis võib aidata konverentsil tehtud ettepanekutega edasi tegeleda. Nimelt saab kasutada **üleminekuklausleid, mis võimaldavad rakendada teatavates poliitikavaldkondades kvalifitseeritud häälteenamust**. Seda nõudis sõnaselgelt president von der Leyen oma poliitilistes suunistes ja kõnes olukorrast Euroopa Liidus selliste valdkondade jaoks nagu energeetika, maksustamine ning ühise välis- ja julgeolekupoliitika olulised aspektid, nagu sanktsioonid ja inimõigused.

Mõni konverentsil esitatud idee on siiski nii uuenduslik, et EL peab uurima uusi, seni kasutamata võimalusi. Mõnes sellises ettepanekus kutsutakse selgelt aluslepinguid muutma, muu hulgas sellistes valdkondades nagu tervishoid ja kaitse.

Konverents on andnud uut hoogu Euroopa projekti uuendamisele ja täiustamisele Euroopa alustele tuginedes ja neid vajaduse korral ajakohastades. Oma konverentsil peetud kõnes rõhutas president von der Leyen, et **komisjon on alati nende poolt, kes soovivad Euroopa Liitu reformida ja selle tööd paremaks muuta. Kui vaja, muudetakse selleks ka aluslepinguid**.

Seda silmas pidades tervitab komisjon Euroopa Parlamendi valmidust kasutada esimest korda talle Lissaboni lepinguga antud volitusi teha aluslepingute muutmise ettepanekuid. Parlament on teinud kindlaks rea valdkondi, kus oleks tema arvates tarvis arutada **konvendi** raames aluslepingute muutmist. Komisjon on valmis täielikult täitma oma institutsioonilist rolli Euroopa Liidu lepingu artiklis 48 sätestatud menetluses ning eelkõige avaldama oma arvamust Euroopa Ülemkoguga toimivas konsultatsioonis.

3. TULEVIK: KODANIKUD EUROOPA DEMOKRAATIA KESKMES

Konverentsi tulemusel ei saadud mitte ainult hulgaliselt kvaliteetseid poliitikaettepanekuid ning uusi reformiimpulsse, vaid konverents aitas ka kujundada nägemust sellest, **kuidas edendada Euroopa avalikku ruumi ja rikastada meie demokraatiat, kaasates kodanikke Euroopa, riikide, piirkondade ja kohalike omavalitsuste tasandil**. Toimus sadu nõupidamisi ja arutelusid nii ametlikus kodanikega kohtumise kui ka mitteametlikus kohvitoa stiilis ning neid peeti igas Euroopa sopis. Uued aruteluformaadid, nagu mitmekeelne digiplatvorm või Euroopa kodanike paneelarutelud, võimaldasid eurooplastel jagada oma ideid küsimustes, mis on nende meelest liidu tuleviku kujundamiseks olulised. Konverentsil püüti koguda ka nende inimeste seisukohti, kelleni on kõige raskem jõuda, kes osalevad poliitikas vaid harva või ei ole võib-olla kunagi hääletanud Euroopa Parlamendi valimistel.

Mitmesugused konverentsi uuendused näitavad, kuidas kodanikke paremini prioriteetide ja eesmärkide seadmisel ning Euroopa tasandi poliitika kavandamisel ja kujundamisel kaasata. Konverentsile ja enda käsutuses olevatele vahenditele tuginedes **pakub komisjon välja võimalused tagada kodanikele ELi poliitika kujundamises vahetum roll**.

Konverentsi keskseks uuenduseks olid **Euroopa kodanike paneelarutelud**. Kolmel aruteluvoorul osales ja soovitusi andis kokku ligikaudu 800 juhuslikult valitud kodanikku, kolmandik neist noored. Sama põhimõtte järgi korraldas mõni liikmesriik ka oma kodanike paneelarutelusid.

Sellele edule tuginedes **kavatseb komisjon** osana laiemast poliitikakujundamisest ja kooskõlas parema õigusloome põhimõtetega **kasutada kodanike paneelarutelusid arutelude korraldamiseks ja soovitude kogumiseks enne peamiste poliitiliste ettepanekute vastuvõtmist**. Olenevalt teemast võib korraldada kas üleeuroopalisi või väiksema mõõtmega paneelarutelusid, millel arutatakse konkreetseid poliitilisi küsimusi. Osalejad tuleks valida juhuslikult, nagu seda tehti konverentsil, aga valik peaks peegeldama Euroopa mitmekesisust ja demograafiat. Kolmandiku osalejatest peaksid moodustama noored. Vajaduse korral tuleks mõjuhinnangusse lisada nn kodanikearuanne, milles võetakse kokku nende osalus- ja aruteluprotsesside tulemused. Juhul kui kõik osalejad on noored, nimetatakse seda noortetestiks. **Esimene selline uue põlvkonna kodanike paneelarutelu käivitatakse 2022. aastal Euroopa Liidu olukorra kohta peetava kõne kontekstis.**

Mitmekeelne digiplatvorm võimaldas osalejatel jagada ja arutada oma ideid kõigest mõne klõpsu abil ning selle kaudu korraldati konverentsi raames kõikjal Euroopas hulk sündmusi. 2022. aasta maiks oldi mitmekeelset digiplatvormi külastatud peaaegu 5 miljonit korda, sellel oli üle 750 000 osaleja ning selle vahendusel oli arutatud 18 000 ideed ja korraldatud üle 6 500 sündmuse.

Vastuseks konverentsil osalenute palvele seada sisse internetipõhised konsultatsiooniplatvormid saab komisjoni **portaalist „Avaldage arvamust!“** kodanike internetiosaluse keskpunkt, kuhu voolab kokku kogu teave komisjonis kasutusel olevate kodanikuosaluse mehhanismide kohta. Sellele uuele internetipõhisele keskusele antakse konverentsi mitmekeelse digiplatvormi põhielemendid: kodanike vahetu suhtlus, kommentaarid (tänu eTranslationi tõlkemootorile kõigis ELi ametlikes keeltes), aga ka veebiküsitlused ja internetipõhiste osalusürituste korraldamine. See on aluseks uuele demokraatliku kaasatuse ja innovatsiooni ökosüsteemile.

Kirjeldatud sammud on osa komisjoni laiematest jõupingutustest tugevdada Euroopa demokraatiat ja avalikku ruumi. Kogu maailmas aina sagenevate konfliktide ja süveneva autoritaarsuse ajastul **nõuavad demokraatiad ja demokraatlik vastupidavus suuremat tähelepanu ja tuge kui kunagi varem**. Komisjon esitas Euroopa demokraatia tegevuskavas hiljuti meetmed Euroopa erakondade tugevdamiseks ja selleks et võimaldada neil korraldada piiriüleseid valimiskampaaniaid. Need moodustasid osa meetmetest, mille eesmärk on kaitsta valimiste usaldusväarsust ja avatud demokraatlikku arutelu. Samuti esitas ta ettepanekud ELi liikuvate kodanike õiguste säilitamiseks ja tugevdamiseks, eelkõige Euroopa Parlamendi valimiste kontekstis. Samas vaimus tegi Euroopa Parlament hiljuti ettepaneku reformida **ELi valimisõigust** ja ettepaneku võtta järgmistel Euroopa Parlamendi valimistel kasutusele riikideülesed valimisnimekirjad. Komisjon toetab Euroopa Parlamenti valimisõiguse asjus kokkuleppe saavutamisel nõukogus.

See on ka võimalus alustada arutelu selle üle, kuidas kasutada konverentsi käigus saadud kogemusi Euroopa kodanikuidentiteedi edendamiseks. Selleks tuleks eelkõige hinnata, mil viisil saavad haridus ja kommunikatsioon pakkuda ruumi sellist liiki osaluse arendamiseks.

4. KOKKUVÕTE

Käesolevast teatisest ja selle lisast nähtub, et konverentsi järel tuleb teha palju tööd, aga sellest on ka palju õppida ja alal hoida, eelkõige energiat ja hoogu, mis aitavad Euroopat paremaks muuta ja tal edasi liikuda. Konverents on küll lõppenud, ent töö ettepanekutega alles algab, et muuta Euroopa paremaks ja tagada kõigile kodanikele võimalus avaldada oma arvamust neid mõjutavates küsimustes.

Konverents näitas, et eurooplased on kindlalt otsustanud ehitada üles parema tuleviku. Nad näevad Euroopa Liitu kui võimalust seda saavutada ja tahavad seda teha üheskoos, valitud esindajate abiga. Euroopa, kus valitseb rahu ja heaolu, õiglus ja edasimineku. Sotsiaalne ja kestlik Euroopa, mis on hooliv, ent samas ka südi ja valmis rakendama jõulist poliitikat kõigi põlvkondade hüvanguks. Nende visioon on selge ja paljud käesolevas teatises osutatud algatused võimaldavad komisjonil asuda seda visiooni konkreetsete meetmetega ellu rakendama.

Konverentsi tulemuste edasi arendamine on osalevate institutsioonide ühine vastutus. Seda tehakse vastavalt institutsioonilisele pädevusele ning kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega. Selge ja tõhus kommunikatsioon on selles protsessis ülioluline, eeskätt selleks, et tagada kodanike osalus ning suurendada usaldust protsessi ja selle tulemuste vastu. Et hoida tempot ja anda kodanikele ülevaade ettepanekute menetlemise seisust, toimub 2022. aasta sügisel **konverentsi tagasisideüritus**. See on hea võimalus viia kodanikud kurssi kolmes ELi institutsioonis tehtud edusammudega ja anda ülevaade protsessi käimasolevast etapist. Samuti avaneb sellega võimalus luua selge ja tihe side konverentsil tehtud ettepanekute ja konverentsist inspireeritud tulevase tegevuse vahel.